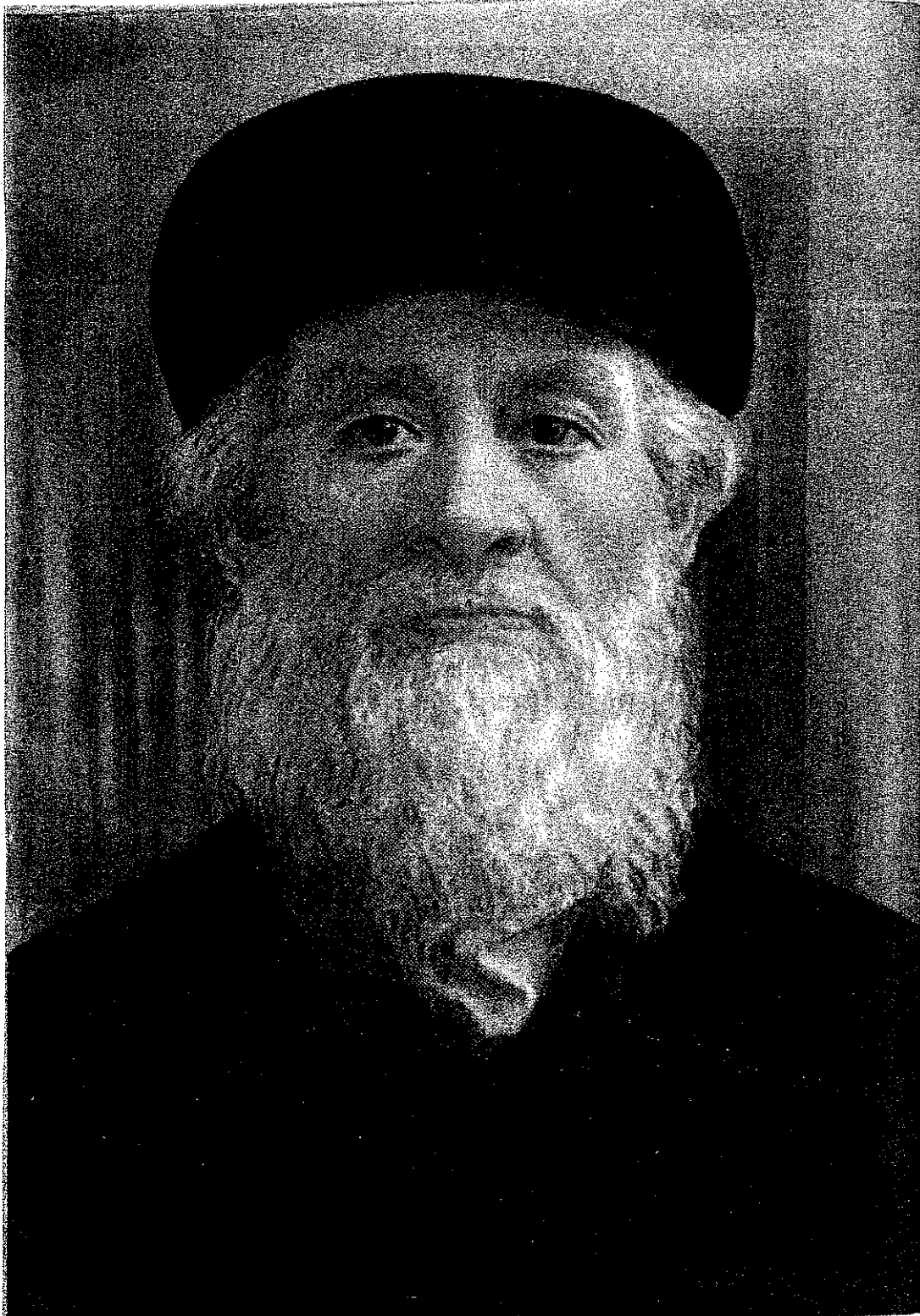

רבי שלמה אלישיב - בעל הלשם

(תר"א - תרפ"ח)

כוחם של קורבן

תלמי: פנחס ויצחק בן יוסף

5

מספר תוספת 17011 וול. ס"ג עמ' 137-138

1

האדם שליט בבריאה

נחבונן בהכרת גדלות האדם והכח שנתן לו הקב"ה על ידי התורה. בחו"ל (שמ"י לו ו (ח) איתא, עד שלא ניתנה תורה לישראל (שמות יט ג) "ומשה עלה אל האלקים", משניתנה תורה אמר הקב"ה למשה (שמות כה ח) "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם". ע"כ. קודם שניתנה תורה משה צריך לעלות אל ה', ואחר שניתנה תורה הקב"ה יורד עם שכניו לעם ישראל. לאחר שניתנה התורה נעשה האדם גדול ביותר, בתוכו לא נאמר אלא "בתוכם", בתוך כל אחד ואחד! איני יודע איך לבאר זאת, אבל המילים מדברות לעצמן, בתוכו של כל אחד ואחד! גם אדם מגושם וגאה ובעל מעשים מגונים, עד שהקב"ה אומר אין אני והוא יכולין לדור במקום אחד, ואין יכול להתקיים בו "ושכנתי בתוכם", אם הוא עובד ומוכך את עצמו, הוא מגיע לדרגה גבוהה עד שהקב"ה יכול לומר למשה "הנניחה לי", שצדיק גזר והקב"ה מקיים. זו היא מעלה האדם ויחסו. וכזה רואים אנו עד כמה אפשר לאדם להגיע.

דרכי פנחס
 בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין פגע ביה בגינאי נהרא אמר ליה גינאי חלוק לי מוכך ואעבור בך אמר ליה אתה חלק לעשות רצון קונך ואני חלק לעשות רצון קני אורי ספק עושה ספק אי אתה עושה אני ודאי עושה אמר ליה אם אי אתה חלק נהרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם חלק ליה הוה הווא גברא דרעה דאי חוסי לפסחא אבר ליה חלוק ליה נמי להאי דבמצוה עסיק חלק ליה הוה הווא טייעא דלוחה בהרריה אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דלא לימא בך עושים לבני ליה. חלק ליה אמר רב יוסף כמה נפיש נברא סמשה ושהון רבוון דאילו הוה חד ויטא והכא חלחא ויטען

2

על כחיים בראשית 2:20

ובגמרא (חולין ז) איתא דרכי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויים, פגע ביה בגינאי נהרא, אמר ליה גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך, א"ל [פרש"י - שר של ים] אתה חלק לעשות רצון קונך, ואני חלק לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, ואני ודאי עושה [ואין ספק מוציא מידי ודאי], א"ל אם אין אתה חלק, גזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, חלק ליה. וצריך ביאור מה היא התשובה שהשיב לנהר. והביאור הוא, שהרי כל הבריאה בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית, הבריאה היא עבורי, כדי שישאר יקיימו את התורה והמצוות, ואם אינני יכול לקיים את התורה בכלל המים, אם כן לא נבראת לקיים התורה, והספק שלי גם הוא ודאי, כי עצם ההליכה לעשות את המצוה ולפדות - זה רצון ה', דאפילו אם בסוף לא יפדה, מכל מקום הרי לזה נברא העולם.

מזמן מתן תורה האדם הוא בדרגה גבוהה יותר

ועוד איתא שם על אדם אחר שהלך שם עם חייטים לצורך פסח, ואמר רבי פנחס בן יאיר חלוק גם לזה, ונחלק לו, עוד היה עמהם טייעא, ופרש"י - סוחר ערבי, וא"ל חלוק גם לזה שלא יאמרו בך עושים לבני ליה, שמשאירים אותם בצד השני, חלק ליה. ואמר רב יוסף כמה נפיש האי גברא ממה שיתין רבוון, דאילו הוהם נחלק פעם אחת וכאן שלש פעמים. ושאלו שמה גם כאן נחלק רק פעם אחת, ודהו בגמרא אלא כמשה ושיתין רבוון, ולא יותר מהם. וצריך ביאור, שהרי יסוד האמונה הוא יציאת מצרים וכל הניסים שהיו שם, ואין יתכן לומר על מה שעשה עכשיו כמה גדול הוא יותר ממה שרבינו וכו'.

ועוד רואי ט לוחי סגולה הוה נקיע צעל כדמו כמעשה הוה צחולין (ז) צרני פנחס בן יאיר וכו' ואם לא התנה עמו חלק לוחאי מלרים לצד מה נחו של ר"פ בן יאיר ע"ה להחגבר על מעשה צרחשית. חכן תנאו זה הוא צבלל התנאים שבתנה כי על כל מעשה צרחשית להיות כפופים לתורה ועמליה ולנשות כל אשר יגזרו עליהם ונמשלתם עליהם כמשלת הצורה צ"ה, ולזה חמלא כמו כן בשמים וצרחן וצרכונים וצמחם וצורה שלטנו עליהם הצדיקים יחידים וא"ל מרובים כאשר חקק להם כי צעת הצריחה, והוא סוד חומרו (יטעי מ"ג) צרחן יעקב וגוי וחמרו ז"ל (ויק"ל ל"ו) שאמר הקב"ה לעולמו מי צרחן מי ירחן ישראל והכל צכה הקורה, ולא למד מה שכתבתי בפסוק צרחשית. והנה ציוותח ישראל ממלרים עדיין לא קבלו התורה ואין גזירתם על הצרחים גזירה ולזה לא הסכים הוה לוחק להם וטען למשה אחי צרחח צשני ואני בג' זה רמז כי אינו בן תורה שאם כוה בן תורה כהה הוא קדם לו כי כחורה קדמה לעולם כוה,

3

כחן ס"ג עמ' 137-138

נראה לבאר [ואין לי ראייה, אבל כן נראה מתאים בדברי המדרש], דעד שלא ניתנה תורה - "ומשה עלה אל האלקים", אז האדם לא היה עדיין כבעלים על הבריאה, אך משניתנה תורה עשה רבי פנחס בן יאיר אותו מעשה לחלוק הנהר על ידי התורה, שבכח התורה האדם משיג דרגה אחרת, דרגה של "ושכנתי בתוכם", שהאדם נעשה בעלים על הבריאה. קריעת ים סוף שעשה להם הקב"ה קודם מתן תורה היה מעשה מתודש נגד טבע הבריאה כפי התנאי שהתנה הקב"ה, ולזה הוצרכו כח של משה עם ששים רבוא, אמנם לאחר מתן תורה נהיה הדבר פשוט וקל, משום שהאדם נעשה כבעלים על הבריאה. התורה מגביהה את האדם לדרגה אחרת, הוא נעשה מרומם יותר, חכמת הבורא וכל הבריאה מותחים בתורה, והנס שייך לכל ישראל שקבלו את התורה. ואף הנבואות שהיו לפני מתן תורה כמו לאדם הראשון ולגת וכו', כשקבלו תורה - הם קבלו מעלה חדשה, משה רבינו ע"ה ראה באספקלריא המאירה את מה שכולם ראו, כי זה עם כח התורה. כמה יש לנו להודיעו מרבירי חז"ל אלו.

ורש"י כתב חזיר ומם שלהם שהיה סותם פיהם שלא ירעו בשדות אחרים. ולשון בראשית רבה "החיר וממיתה רבי תובא ורבי ירמיה שאל לרבי חייה ברבי אבא לא חיר גמליו של אברהם אבינו דומים" לחמורו של רבי פנחס בן יאיר וכו'. הו שאלה לסתור - פתוח תומם. כי אי אפשר שהיה החסידות בביתו של רבי פנחס בן יאיר גדול יותר מביתו של אברהם אבינו, וכאשר חמורו של רבי פנחס בן יאיר איננו צריך להשתמר מן הדברים האסורים לבעליו להאכילה, כל שכן גמליו של אברהם אבינו ואין צריך לוממם, כי לא יאנה לצדיק כל אה"ס:

4

על כחיים בראשית 2:20

וזהו "לספתי ברכבי פרעה דמיתיה ריעתי" (שה"ש א, ט), רוצה לומר, כמו בסוסי פרעה שהיה הפך מנהגו של עולם שהקרב מנהיג לסוס, ובפרעה וחילו - הפוס הנהיג את רוכבו, כמו שאמרו רז"ל (שמ"ר) כג ושהש"ר א, ג), כו דמיתיה והמשקלית ריעתי על זה האופן ממש, שאף שאני "רוכב צרכות", עם קל זה כפיקול את מנהיגה אותי על ידי מעשיה, שענין התקברתי כפיקול להעלמות, הוא רק כפי ענין התעוררות מצשיד לאן נושמי, ונהו שאמר הפתוב: (ברבים לג, כו) "רוכב שמים בעצרה", וכו מה שאמרו רז"ל (עי' שבת קטו; קלא; יבמות ה; מנחות סד.) "העבורה צרף גבוה":

6

כוחם בראשית 2:20

וספר מארוננו נוד, הגאון בעל הש"ו. שאשה אחת צעקה אליו, אקה אדוני, והנה בני נחלש למות, ויאמר לה המסת אלקים אני, ותאמר אל התורה שפארני אני צועקת, כי קרשא ברך הוא נאוריטא קר הוא. ויאמר לה, הלא זאת אצעה לך. הדברי תורה שאני עוסק בעת עם פלמיני, אני נותן במתנת להלך, אנלי פנכותו יתנה, (הקדים ל"כ) "ובדבר הזה תאריכו ימים" פתיב, והאומה שעה תלצתו חמה. תרי שקבל עסק מהתורה ככח דבקוחו, וכוחו להחיות מתים.

בדורות הראשונים רק ע"י הנביאים המצויינים והיו להם כ"ז לאות ולמופת. וכמו שמצינו בר' פינחס בן יאיר שחלק את הנחר גינאי בנקל מאד גם להוא טיעא שהלך עמו. חולין ז' ע"א, וכן הנס דתחיית המתים אשר היה רק אליהו ואלישע מצויינים בזה. ובדורות אחרונים דהתנאים בימי רבי, הנה אמרו עבר"ז י' ע"ב. ידענא, זוטי דאית בכו מחיה מתים. וכן מצינו כמה מהם שהחיו את המתים בנקל מאד הרבה יותר מאליהו ואלישע כי הרי באליהו כתיב במלכים א' י"ז. ויתמרודך על הילד שלש פעמים ויקרא אל ה' וגו' וישמע ה' בקול אליהו וגו'. וכן באלישע במלכים ב' ד'. ויבוא ויסגור הדלת בעד שניהם. ויתפלל אל ה' ויעל וישכב על הילד וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וגו' וגו', אמנם בדורות האחרונים נעשה להם הנס הזה בנקל מאד. וכמו שמצינו בר' יוחנן שהחיה את רב כהנא. בבא קמא קי"ז ב'. וכן רבה החיה את רבי זירא. מגילה ד' ב'. וכן ר' חנניה בן חכינאי שהחיה את אשתו בתפילתו. כתובות ס"ב ב'. וכן בענין עצירת גשמים. אשר נעצר ע"י אליהו ז"ל. ג' שנים. נר"ל ג' חדשים בראשונה וג' באחרונה וי"ב באמצע. כמ"ש ויק"ר פ' י"ט ס"י ה"ן והנה היה זה אצלו לנס מצויין. וכמ"ש בסנהדרין קי"ג סע"א. ואמימר שהיה מהאמוראים האחרונים. אמר בתענית ח' ע"ב. אי לא דצריך לברייתא. בעינן רחמי ומבטלינן ליה. וכן הנפלאות ונוראות דחוני המעגל ודר' יצחק בן אלישיב ודר' חנינא בן דוסא ודר' יוסי דמן יוקרת ובריה. וכיוצא. אשר בתענית כ"ג כ"ד כ"ה אשר נראה מזה כי כל סדרי בראשית היה מסוד בידם. מה שלא נמצא כ"כ בדורות הראשונים. וכ"ז הנה הוא מנפלאות תמים דעים ית"ש ומהנהגתו הנעלמה. להכניע ולשעבד כל כחות הטבע דמעשה בראשית כולם. להקדושים שבדורות האחרונים. הרבה יותר מבדורות הראשונים. וכנ"ל מספר היכולות:

ולכן הוא כי הנה כל אלו הקדושים המיוחדים אשר בדורות הראשונים שנעשה עמהם ג"כ כמה נסים נפלאים בשינוי הטבע כמו אברהם אבינו ע"ה באור כשרים. וחנניה מישאל ועזריה בכבשן האש. ודניאל בגוב האריות, וכן באליהו ואלישע שהחיו את הילדים, והיה נעשה כ"ז בסיבת גודל רוס מעלתם וקדושתם הנפלא. ונשתנה הטבע להם גם בעת תוקף שליטתה. הנה היה אז באמת כל אותן הנסים לאותות ומופתים גדולים עד שחרדו ורעדו על זה כל יושבי תבל. והוא משום כי הנה אז לא הגיע עדיין העת לזה לשלול הטבע ע"י יחיד:

משא"כ מבית שני והלאה הנה נעשו כמה נסים נפלאים כיוצא בזה. בנקל מאד. ע"י כמה קדושי עליון. ונעשו בלא פרסום כלל. וגם בלא הכרח כ"כ. ולא עוד אלא שכמה מהם הנה הכניסו את עצמם בסכנה. והיו בטוחים שלא ישלוט הטבע עליהם עד שלא היה נחשב אצלם לנס כלל. כי הרי ר' זירא דהוי בדיק נפשיה. כל תלחין יומין. שגר תנורא סליק ויתיב בגויה. ב"מ פ"ה סע"א. ועד"ו במר עוקבא ואשתו. כתובות ס"ז ב' [אמנם שם הנה היה מתמת הכרח קצת. כדי שלא יתבייש העני, כמבואר שם]. וכן ר' חנינא בן דוסא שנתן עקבו על החור של ערוה. ברכות ל"ג א'. הרי הכניסו את עצמם בסכנה מפני שהיו בטוחים על זה עד שלא היה נחשב להם לנס כלל וכלל. דאלי"כ הרי אסור להכניס את עצמו בסכנה ולסמוך על הנס. כמ"ש בשבת ל"ב ע"א. ובפרט היכא

עכ"ז הנה היה מנפלאות תמים דעים ית"ש. בהנהגתו הנעלמה אשר כך עלה במחשבה לפניו מאו ומקדם. להתגלה בשפעת אור קדשו ולמסור הכחות והמפתחות וסדרי בראשית ורזי עולם. רק לדורות האחרונים אשר מבית שני והלאה. כי להם הנה ניתנה החמדה גנוזה הזאת. לשלוט בכל מעשה בראשית וזכו לזה עד סוף הזמן דכל מייסדי התורה שבע"פ. כי הנה ניתן להם החמדה גנוזה הזאת להשתמש בה כחפצם הרבה יותר מבדורות הראשונים:

עוד שם בתי גנוזי ובתי אוצרותי. כו' כגז'. להם גנוז מימות עולם. ומימי בראשית להם מתוקן. ולא עלתה על לבי ליתנו לכל הדורות אשר מימות משה ועד עכשיו. לדור זה היה שמור להשתמש בו עד סוף כל הדורות. ועל זה נאמר. בחגי ב' ט'. גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון:

והרי לנו מכ"ז כי מתחילת בית שני הנה נפתחו שערי תורה ונתגלה האור דצפיית המרכבה ודכל סדרי מעשה בראשית וניתן רשות לכל הרוצה ליטול את השם שיבוא ויטול. ור"ל לכל מי שהכין את עצמו להתקדש בקדושה שלמעלה ולהיות מהקדושים שעומדים לפני ה' תמיד. הנה נפתח להם מאז שערי אורה בכל סתרי תורה וכל גנוזי אוצרות חיים. ונתקיים בהם מאז מקרא שכתוב, שמואל ב' כ"ג ג'. צדיק מושל יראת אלהים. ואמרו על זה בדברים רבה פ' האזינו ס"י ב' ג'. הצדיקים מושלים כביכול במה שהקב"ה מושל כו' ע"ש בארוכה. וכן בב"ר ר"פ ע"ז, אין כאל ישורון. אין כאל. ומי כאל ישורון. הנאים והמשובחין שבכם כו' ע"ש, כי ניתן מאז רשות לצדיקים להשתמש בשרביטו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. וכמ"ש סנהדרין ס"ה ב'. אי בעו צדיקי. ברו עלמא כו':

אמנם הנה קודם העת דבנין בית שני הנה היה נוצל עדיין השער בזה, ולא ניתן אז השליטה לשלוט על סדרי מעשה בראשית לכל הצדיקים כולם שבכל דור. אלא רק למעט מזער מהיחיד סגולה המצויינים אשר ראה רצונו ית"ש להתגדל ולהתקדש על ידיהם. וכמו כל הגיסי מצרים ודור המדבר שנעשו ע"י משרבע"ה וכן בכיבוש הארץ שהיה לצורך כלל ישראל, אבל זולת זה הנה לא ניתן המפתח דשנוי סדרי בראשית אלא רק לצורך שעה ולאיהו קדושים המצויינים אשר בחר בהם הוא ית"ש לקדש שמו עליהם. והם כל הנסים והנפלאות הנזכר בתנ"כ. וכל זה הנה הוא ג"כ רק מסוד תיקון העתיד. וכמ"ש במדרש ויק"ר פ' כ"ז ס"י ד'. כל מה שהקב"ה עתיד לעשות ולחדש בעולמו לעתיד לבוא. כבר הקדים ונעשה מקצתו ע"י נביאי הצדיקים בעוה"ז כו' ע"ש, ועי' תיקונים תיקון כ"א. בהגר"א דף מ"ב סע"ב ע"ש. ואכמלה"א בזה:

אמנם מבית שני ואילך. אשר אז הנה נפתחו השמים. וגלי עמיקתא ומסתרחה [עמיקתא זו עומק המרכבה ומסתרחה זה מעשה בראשית [סדר עולם פ"ל] לכל מי שהכין את עצמו להתקדש בקדושה של מעלה. כנ"ל מספר היכולות. וניתן השליטה מאז לכל הקדושים שעומדים לפני ה' תמיד לשלוט בכל מעשה בראשית. לשנות בהם כחפצם וכגו'. ולכן הנה מצאנו לכמה תנאים ואמוראים שעשו נסים נפלאים בנקל מאד. מה שנעשו

והנה בדברינו הללו. אשר העלינו כי מתחילת בנין בית שני והלאה הנה נפתחו שערי השמים וזכו מאז ולהלאה כל הצדיקים כולם. מה שלא זכו מקודם לזה אלא רק היחידי סגולה מהקדושים היותר מצוינים. הנה יומתק לנו להבין בזה סברת רז"ל האומרים. כי קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא. אבל קדושה שניה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא. וכן פסק הרמב"ם להלכה. בהלכות תרומות פ"א הלכה ה' ובהלכות בית הבחירה פ"ו הלכה ט"ז. ולכאורה יפלא. הלא קדושה ראשונה הנה היה ע"י כל ישראל יחד ובגילוי שכינה והארון וכפורת וכרובים ואורים ותומים. כמ"ש ביומא ספ"א. והיה ביאתן ע"י יהושע וזקנים ובנסים ונפלאות, ובביאה שניה הנה היה חסר כ"ז. ואיך אפשר רקדושה שניה יעשה רושם יותר גדול מקדושה ראשונה. אך ע"פ דברינו הוא נחא. כי בביאה שניה הנה מטר להם הקב"ה השליטה על כל מעשה בראשית עד שגם כל הרשעה כולה היתה כבושה תחת ידם. והיה אפשר להם לבטלה מכל וכל. וכמ"ש בגמרא סנהדרין ס"ד א' וכן ביומא שם. וכל שערי תורה ואורה היה פתוח לפניהם. והסכים הקב"ה על ידם בכל מה שעשו. וע"ד שאמרו מגילה ד' א'. קימו וקיבלו. קימו למעלה מה שקיבלו למטה. ולכן מה שקידשו בשניה קידשה לשעתה וקידשה לעת"ל:

והגם שלא היה אז באמת עדיין גאולה שלימה כלל. והיה חסר להם כמה דברים כנוז. אך כ"ז הנה הוא באמת מכבשי דרחמנא ומהנהגתו הנעלמה ית"ש. להתגלה לפעמים באורו וטובו מעין האור דהתיקון העתיד. גם בעת שהחושך תכסה ארץ. והוא ע"ד הכתוב. איוב י"ב. מגלה עמוקות מני השך ויוצא לאור צלמות. ואמרו בזוה"ק בראשית ל' ע"ב. בקע בחשוכא ונפק ואתנהיר. ועי' מ"מ שם. כי הנה בעת שהקליפה הנקרא צלמות. מתגבר ורוצה לשלוט ח"ו. הנה אז וחי עליהם יראה ויצא כבוק חיצו ונכוסים ונשרפים מגחלתו. והוא מה שאמרו בקע בחשוכא ונפק ואתנהיר:

וכן הוא בעניינינו כי הנה בחורבן בית ראשון ובגלות ככל שהיה החושך מכסה ארץ. והיה העולם מתמוטט. ולא היה אפשר להיות עוד גאולה שלימה כלל בגילוי שכינתו ית"ש כמקדם. עד כלות כל הדי' גליות וכל הזמן כולו אשר עד ביאת המשיח דוקא. והנה כדי שלא יתמוטט העולם בכל משך זמן הארוך. הזה וכדי להעמיד האבן שתיה. אשר ממנה הושחת העולם ועליה העולם עומד. והיא שכינתו ית"ש המסתתרת ומתעלמת ביסוד כל העולם כולו. ועליה העולם עומד. עי' פ' נח ע"א ב'. וע"ב א'. ופי' וחי רל"א א', ובהגר"א בתיקונים קכ"ח א'. ועליה נאמר ג"כ דברי הימים ב' ב' פסוק ג', לעולם זאת על ישראל. כי היא שורה בישראל לעולם. (ועי' מנחות ק"י ע"א ובתוספות שם. ובזו"ח פ' נח. במדרש הנעלם שם דה"מ הפתח השלישי.) וכדי להעמידה על מקומה. ביסוד העולם וישראל. בכל משך הזמן אשר עד ביאת המשיח. הנה בקע בחשוכא ונפק ואתנהיר. גם בעת התעלמותה. וכמ"ש מגלה עמוקות מני חושך וכנוז. ונתן את המפתחות דכל גזי אוצרות חיים בידם של צדיקים אשר מבית שני ואילך. ומסר את העולם בידם והשליטם על כל מעשה בראשית ונוקק להם לעשות את כל חפצם ורצונם בכל מעשה בראשית כולם. וכמ"ש, איוב כ"ב. ותגור אומר ויקם לך. צדיק גזור מלמטה והקב"ה מקיים מאמרו מלמעלה. כמ"ש בתענית כ"ג א' ובכ"מ. וכן אין להטבע שום שליטה עליהם. כמ"ש ב"מ ק"ו א'. ובזוה"ק בראשית מ"ה רע"ב. קב"ה גזיר ואיהו

דקביע היזיקא. לא סמכין אניסא אפי' בדבר מצוה. כמ"ש בקידושין ט"ל ב' וכן בפסחים ח' ב'. ור' זירא עצמו היה נזהר בזה. כמ"ש שם בשבת ל"ב א'. ר' זירא ביומא דשותא לא נפיק לביני דיקלא, אלא ודאי כי משום שידעו בעצמם שהם צדיקים גמורים. וע"ד שאמרו. ברכות ס"א ב' לידע אינש בנפשיה אם צדיק גמור הוא אם לאו, ובצדיקים גמורים. הנה אין להטבע עליהם שום שליטה כלל. וכל סדרי בראשית מוכנעים ומשועבדים להם לחפצם ולרצונם. ולא נחשב להם כל שינוי טבע לנס כלל. ומ"ש בשבת ל"ב א' הניז, ר' זירא ביומא דשותא כו' וכנוז, הנה הוא רק משום שבמקום רבים לא רצה להתראות שמחזיק את עצמו לצדיק גמור ולהחזיק טיבותא לנפשיה. ע"ד שאמרו בתענית כ"ג ב' באבא חלקיה בר בריה דרזוני המעגל ע"ש:

ועכ"פ הוא כי ע"י שלצדיקים גמורים הנה כל מעשה בראשית משועבדים להם. וע"ד שאמרו ברכות ו' סע"ב. כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה כו' אלא לצוות לזה. ושם נ"ח א'. ברוך שברא כל אלו לשמשני ועי"ז הנה נמסר להם השליטה על כל מעשה בראשית כולם ולא נחשב להם שינויי הטבע לנסים כלל.

וזוהו מה שאנו רואין ג"כ כי בכל הנפלאות דר' יצחק בן אלישיב וכן בר' חנינא בן דוסא, הרי לא היה הכרח כ"כ בכל מה שעשו. לשנות סדרי בראשית ולעשות נפלאות כאלה. וכן בר' חנינא בר חמא שהחיה את המת ההרוג של אנטונינוס, עברו"ז ע"ב, הרי לא היה לו לזה הכרח כ"כ אלא הכל הוא משום שלא היה נחשב אצלם שינויי הטבע לניסים כלל:

אמנם מה שמצינו בכמה מקומות שגם הם היו נזהרים בזה מלהכניס את עצמם אפי' גם בספק סכנה וכמו בשבת ל"ב א'. רב לא עבר במברא דיתבי ביה עכור"ם. אמר דילמא כו'. שמואל לא עבר אלא כו'. ר' ינאי בדיק ועבר כו'. וכן עדי"ן בתענית כ' ע"ב ע"ש. אך כ"ז הנה הוא משום שהיה שם מקום רבים. והיו נזהרים בזה כדי להורות הלכה לרבים:

ונחזור אל הענין כי הנה מבית שני ואילך היה נמסר לצדיקים גמורים השליטה על כל מעשה בראשית. ונתקיים בהם צדיק מושל יראת אלהים. כנ"ל ועי' עוד מועד קטן ט"ז ב'. ולא נפתחו שערי השמים ליתן השליטה לצדיקים בזה. אלא רק מבית שני והלאה אבל

לא קודם לזה. וכנ"ל מספר היכלות. וזהו הענין ג"כ מה שהרהיבו אז בנפשם לבקש רחמים ליתן את היצה"ר בידם ולבטלו מכל וכל. ונמסר להם לעשות בן כרצונם. וכמ"ש ביומא ס"ט ב' וכן בסנהדרין ס"ד א'. מה שלא הרהיבו לבקש על זה בכל הדורות הראשונים. ועי' ערכין ל"ב ב'. כי היה באמת מהקב"ה. הקפדה על זה. אמנם לא הרהיבו בנפשם לבקש על זה. אלא רק בבית שני אחר שראו שניתן להם כל חשק לבבם. וכמ"ש בהיכלות שם ס"פ כ"ז. אז הרהיבו בנפשם לבקש רחמים גם על זה:

מבטל. עוד שם. איזה גזיר וקב"ה עבדי:

שני והלאה. אבל מקודם לזה הנה לא היה ניתן האור הזה גם להצדיקים גמורים כולם. אלא רק לאיזה יחידי סגולה שבהם, ולאות ולמופת. אם לצורך כלל ישראל ולקידוש השם. או לצורך שעה לבד. וכ"ז הנה הוא מעניני הנהגתו הנעלמה ית"ש וכנוי, ודי בזה והבן הדברים ותן לחכם ויחכם:

ספר א"ת - כ"ח - (13)

הנה ממאמרים אלו תבין ותשפיל בשכלך הנה, כי אין תרופה למפתנו כ"אם בעסק התורה, כי אין לה דבר המחליש כח הסטרא אחרא כ"אם עסק התורה, כמו שהגיד לנו שבימי הפגות החסיד המקבל הגדול הרב רבי שמשון אקטריפאלר, כשהיתה הגזרה, וחתמא לצלן, בשנת ת"ת, השביע הרב הנזכר למעלה לסטרא אחרא ושאל אותה: על מה ולמה את מקטרגת על עמנו בני ישראל יותר מקל האמות? והשיבה לו: תפסלו מכם שלשה דברים אלו ואחזרו מקטרגי, ואלו הם: שבת ומילה ותורה! מיד השיב לה הרב הנזכר למעלה: יאבדו הם פהנה וקהנה - ואל תתפסל אות אחת מתורתנו הקדושה, קלילה! הרי תבין ותדע, שכל הקבלות שנתתי לה עד הנה הן אמת, ולמדו תורתנו הוא ליצר הרע ולסטרא אחרא סס-הפנות, ולאחינו בית ישראל הוא סם המינים.

והנה תראה, שחברן בית קדשנו ותפארתנו ושגלנו מארצנו הנה בעון בטול-תורה, כמו שמבאר בתורתנו הקדושה (דברים כט, כג-כד): "ואמרו כל-הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת... ואמרו על אשר עזבו את-ברית ה' אלהי אבתם", ו"ברית" האמור שם הינו תורה.

ספר א"ת - כ"ח - (14)

ושמעתי בשם מרן הג"ר איסר זלמן מלצר זצ"ל שיש המשך למעשה הנ"ל. והוא, שלאחר דיבורו עם הסיטרא אחרא, עשה המקובל הגדול רבי שמשון זצ"ל "שאלת חלום" שיגלו לו מן השמים מה עליו לעשות להביא להצלת עמינו מן הגזירות הנוראות של ת"ת ות"ת.

ואכן, קיבל תשובה לשאלת החלום ונענה "שם שנים מגדולי הדור יסכימו למסור עצמם ולהחזיר את נשמתם להקב"ה קודם זמנם [בבחינת] מיתת צדיקים מכפרת" (וימא מכ ע"א). עיין 'גור אריה' (במדרש כ"א) ו"ל: סמך מיתת צדיקים למעשה יום הכיפורים, דכתיב (יקרא טו-א): "אחרי מות שני בני אהרן, דכתיב שם עבודת יוהכ"פ, ולומר לך כמו שיוהכ"פ מכפר, כך מיתת צדיקים] תבטל הגזירה". ר' שמשון אמר או לעצמו שהוא מוכן לד"ו [שידע בעצמו שהוא אחד מגדולי הדור], וניגש אל הש"ך [גדול הדור השני מאותה תקופה], וביקש ממנו להיות מוכן למסור נפשו להיפטר מן העולם קודם זמנו, וע"י כך תבטל הגזירה.

ענה בעל הש"ך לרבי שמשון שצריך הוא לחשוב בענין, והבטיח לו תשובה תוך יומיים. כשעברו יומיים, אמר הש"ך לר' שמשון זצ"ל שמוכן להיות שותף עמו בדבר זה --- אבל בתנאי שיתן לו שוב ארכת זמן של ג' חדשים. וכששאלו ר' שמשון לרבינו הש"ך על פשר הדבר --- כי הלא כל יום קללתו מרובה מחבירו בהריגות ורציחות, ורציחות וגליות [הלא גזירות ת"ת ת"ט היו מהכי אכזריות שסבלו בני עמינו], ולמה להמתין זמן כה ארוך במצב כזה שבכל יום נרצחים מאות מאחינו ר"ל?

ענה הש"ך לרבי שמשון בזה"ל: "צריך אני לעוד שלשה חדשים כדי לגמור כתיבת פירושי השפתי כהן, היינו פ"י הש"ך על השו"ע.

כשעברו ג' חדשים גמר הש"ך לכתוב את פירושו על השו"ע, ותפטר ר' שמשון והש"ך מן העולם, וגזירות ת"ת ת"ט בטלו.

ועכ"פ הרי נתבאר לנו בכ"ז מה שהערינו בראש דברינו בענין הנסים מה שמצינו כי כמה נסים אשר בדורות הראשונים היו נעשים רק בקושי גדול. והיו לאותות ולמופתים גדולים. ובדורות האחרונים ה"י נעשה להם כ"ז בנקל מאד ובלא פרסום כלל. כי כ"ז הנה הוא רק ע"ד שכתוב. קהלת ג'. לכל זמן ועת לכל חפץ. כי יש עת וזמן לכל גילויי ית"ש. לפעמים מתעלם ולפעמים מתגלה. וכמ"ש בזה"ק אחרי מות נ"ח סע"א. זמנין אית קמי קב"ה לאשתכחא רעוון ולאשתכחא ברכאן כו'. וזמנין דרעוון לא אשתכחו כו' כו' ע"ש. וכ"ז הוא הכל מהנהגתו הנעלמה ית"ש. ובסוד כך עלה במחשבה לפני, מנחות כ"ט ב'. שהוא במחשבה שתימאה דא"ק. אשר שם הנה חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן. את כל פעולותיו ית"ש אשר בכלל ובפרט ובפרטי פרטות. איך להתנהג בכ"א מהם. בכל רגע ורגע. מרגעי הזמן כולו אשר מן העולם ועד העולם. וכמו שמבואר כ"ז בארוכה בדברינו בספר הדע"ה. והרי גזור מאו ומקדם על כל מה שנעשה ועתיד להעשות מן העולם ועד העולם במחשבתו הנעלמה ית"ש הנעלם מציני כל חי. וכן הוא בענין גילויי ית"ש אשר בהנהגה הנסיית ובכל שינויי הטבע. הנה גזרה רצונו ית"ש להתגלה בהאור הזה מעת הבנין רבית שני והלאה ע"י כל הצדיקים כולם והיה נמסר להם האור הזה להשתמש בו כהפצם תמיד גם בלא הכרח כלל. והנה היה מתגלה ועומד האור הזה בהם. כל הזמן דמייסדי התורה שבע"פ עד סוף הזמן דהאמוראים האחרונים והיו משתמשים בו לצורכם. וכנ"ל ברבה ור' זירא, ורבא, ואמימר, וכן מצינו ג"כ בענין השליו. שהיו ממציאין להם מן השמים. וכמ"ש ביומא ע"ה ב'. רב יהודה משתכח ליה בי דני. רב חסדא משתכח ליה בי ציבי. רבא מייתי ליה אריסיה כל יומא. והוא נס גלוי, ובלא הכרח, והיה רק להורות חיבתם למקום. וכן היו משתמשים בשימושי השמות לצרכם ובלא הכרח כמ"ש סנהדרין ס"ה ב'. רבה ברא גברא שדריה לקמיה דר' זירא. רבי חנינא ור' אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר יצירה ומיברו להו עגלא תילתא ואכלי ליה. והרי לנו כי היה להם רשות להשתמש באור הנסיי רמעשה בראשית בכל חפצם. וכל זה הנה הוא מהחמדה גנוזה אשר ניתן לכל הצדיקים כולם רק מתחילת בנין בית שני וכנ"ל [וראיית לאיזה מתחכמים שמקשים בזה. ממאמרם ד"ל ב"ר פ' פ"ד ס" ד' וכן עוד בכ"מ. שאמרו. אם מתכנסין כל באי העולם לבראות אפי' יתוש אחד אינן יכולין. הנה קושיית הכל הוא. כי פשוט הוא שכל הנפלאות אשר בכח הצדיקים לעשות הנה הוא רק, אם ע"ד הכתוב ותגזר אומר ויקם לך. או ע"י צרופי אותיות ושימושי השמות. וא"כ הרי הם כולם רק מעשי הקב"ה לבד. וע"ד שאמר רחב"ד. תענית כ"ה א'. מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק. וכן היה, כי היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה. וכמו שאמרו בגמרא שם. והרי הוא רק מעשה הקב"ה, ופשוט הוא.]:

והרי לנו עכ"פ כי אור הנסיי הנה היה גלוי ופתוח לפני צדיקים גמורים להשתמש בו בכל חפצם רק מעת בנין בית שני והלאה. והנה ניתן להם מצו החמדה גנוזה הזה לאור עולם. והיו משתמשים בו כאדם המשתמש בתוך שלו. וכ"י

והקשה הג"ד איסר זלמן מלצר ז"ל, איך מבינים הנהגת הש"ך ליתן רשות לעור ג' חדשים של רציחות ורדיפות שאין להעלותן על הכתב, והכל רק כדי לאפשר לו להעלות על הכתב עוד כמה חידושים וביאורים, הלא זה 'ש"ך' שמאוד קשה להבינו.

והשיב בעל 'אבן האזל', דברים נוראים - בע"כ צריך לומר שס"ל להש"ך, שהסיכויים לקיומו של כלל ישראל בלי גזירות ת"ח-ת"ט, אבל גם בלי פי' הש"ך על השו"ע, הם גרועים פי כמה מאילו ימשכו גזירות ת"ח-ת"ט אבל עם פירוש הש"ך, עכ"ה.

והיינו שיסוד קיומינו תלוי בתורה שבעל פה, ולכן מה יועילו להם שינצלו מגזירות הגויים אם לא ישאר להם את"כ ההיכ"ת לחיות באופן שישארו ארוקים לאבינו שבשמים. ומאחר שדבר זה תלוי אך ורק בלימוד תורה שבע"פ, מן המוכרח הוא ומטעם זה, כדי להבטיח עתידתנו שיהיה לנו פי' הש"ך על השו"ע, כי הוא הוא האופן היחיד להבטיח לקיומינו, להיות קיימים כיהודים המסורים לאביהם שבשמים במשך הגלות עד ביאת גואל צדק. ונורא הוא!